

Довго кувати зозулі

Микола Гриценко

Я не малий

Два маленькі промінчики тихо-тихо піднімають мої вії... Так я просинаюсь. А промінчики тоді чомусь ховаються, і тільки через хвилину чую, як вони вже лоскочуть мене за голі п'яти. Треба вставати.

У дворі вже чекають мене кривеньке гусеня і великий-превеликий кіт Михтод. Такий, як я, завбільшки.

Ми всі живемо у сусідки баби Федосі, бо наша хата ще тільки будується. У садку мама на плиті готують для теслів сніданок.

У новій хаті пахне стружкою і махоркою. Дядьки вікна ладнають і до мене гомонять:

— О, Дмитре, бач — це для тебе он яку хату будуємо!

— А чо' для мене?

— Ти ж — найменший. Будеш батька-матір догодовувать. От і зостанеться тобі хата.

— А хіба вони самі не вміють їсти?

— Малий ти, Дмитре, постаріють твої батьки — хто ж їм води подасть? Ось ти й подаси...

— А...

Я так і не второпав, до чого тут вода? Та хай уже. Раз дядьки кажуть, значить, треба буде маму й тата водою напувати. Коли ж то тільки виросту? Доки вже мене дразнитимуть малим?

В обід, це вже як сонце обсмалює чуба, що аж в очах темніє, машина розвозить бабів з ланки по домівках. Щоб вони корів подоїли, свиней попорали та дітей нагодували. Мене годувать вже не треба. Я наївся сам. На городі всього багацько достигає. Хоч мама й лають, щоб по городу не лазив, і якоюсь Залізною бабою лякають... Та я не боюсь. Воно й мамі ж, знаю, мороки менше буде, коли хлопець загодований.

Я здалеку чую, як гуде машина, котра з ланки іде. Вискакую на дорогу. Жду. Коли машина проїжджає повз мене, я стаю по-солдатськи "струнко", ще й руку до картуза. А баби в машині також руки до голів прикладають "під козирок", вітають, значить. Ну, кіно! Я ж знаю, що їм до платка не можна прикладать, це тільки — до картуза... Та хай вже... Мама встають з машини і простягають мені гостинець "од зайця". Я все одно знаю, що ніякого зайця мама сьогодні не бачили, що то — з їхнього сніданку їжа зосталась. Однак дивуюсь, смачно з'їдаю гостинця та ще й розпитую, де мама того зайця догнали.

Каруселі, каруселі...

Стояла велика зима. Сніг був такий високий, що ми проти гори робили в ньому ходи і грались "у війну". Залазить під сніг страшно так... А що, коли зверху хто провалиться

та на голову?! Не жаль тої голови, а от в "полон" заберуть — шкода.

Старші хлопці, ті під горою в хокея грають. Наріжуть собі ключок у верболозі і — гайда! Нас також брали. Іноді. Коли на воротах нема кому стоять. Ото стоїмо по черзі, доки хто шайбою не вклепає по коліну. Тоді міняємось.

Перед самою весною сніг на горі трохи розтанув, мороз трохи тріснув, і гору мов хто засклав. Блищить собі проти сонця! На ковзанку! На ковзанку!

А в мене, як на гріх, санки поламались. Що робить? Тут мама й кажить:

— Дмитре, а ти оно миску візьми стару, луджену, то й будуть тобі санки. Якраз для льоду'.

Я зразу і не повірив, як-то воно — в мисці? Та ковзатися все одно кортить. Прив'язав за щербину мотузок і — на гору. Всі на мене дивляться, сміються. А мені байдуже.

До кінця гори дійшов, не встиг у миску сісти, як вона враз полетіла вниз. Всі аж роти пороззявляли. А миска летить зо мною ще й крутиться на ходу, ну точно як супутник!

До вечора всі перекатали в моїй мисці. І навіть хто раніше під— сміховував, підходив і просив:

— Ти того... не сердься. Можна, я на твоїй "каруселі" хоч разок проїду.

Наступного ранку на ковзанку вже всі вийшли з мисками...

Аби лиш мама не плакала...

В березі під самим нашим городом весною сильно розлило. По воді пливли великі й малі крижини. Ой, як мені закортіло на них покататись! Стрибнув я на одну, а вона як затріщить! Я тоді на другу з переляку ступив. І та мов тріснула... Я — на третю... І так далі, аж доки не добрався до тої, що не тріщить. Глянув, а вже серединою річки пливу. Валянци мої давно промокли. В руки холодно. Пальці посиніли. Кричать? Так соромно. Хлопці проходу не дадуть. А крижина під ногами туди-сюди хитається...

Аж ось, бачу, тітка Марія Воликівська жужелицю винесла провівать. Та отак з відром і стала — мене, видно, серед річки побачила. А потім як закричить:

— Людоньки, гляньте, чиясь дитина топиться!

Коло берега люди почали збиратись.

— Ур-р-р-р-а! Пливе!— хлопці махають мені руками.

Батьків, дивлюсь, нема, ще на роботі. Аж он став хтось на крижину. До мене добирається. То дядько Йван, сусіда наш. З крижини на крижину переповзає. Потім як шубовсне у воду! Вхопився пальцями за кригу, видерся й далі повзе. Ось уже й до мене недалечко. Лице в нього, бачу, перелякане, аж посинів з холоду. Добрався на мою крижину і зразу:

— Куди, Митре, пливеш?

А я й рота роззявив. Думав, що зараз по потилиці дасть або лаяти почне, а він: "Куди пливеш?"

— У магазин, — кажу, — по хліб.

— А гроші є?

— Аякже.

Я наскріб у кишені два мідяки вперемішку з сирим насінням.

— О, — сказав дядько серйозно, — я думав, що ти байдики б'єш. А коли по ділу... що ж — пливи.

— Та я й берегом пішов би, воно стежка ж трохи просохла?

Насилу ми добрались із дядьком до берега. Тут у мене мов хто мотора вставив — так дременув! Глядь, Микола Дубинківський на городі колупається.

Я до нього:

— Виручай. Принеси сірників, обсушитись треба.

Микола не здивувався з мого вигляду, розпитувать не став, бо сушилися ми таки частенько. Побіг до хати. Приніс сірники.

Зайшли ми в шелюг, наламали гілок сухих, розпалили вогонь. Я валянці зняв, а потім і штани. Все те круг вогнища розіклав, парує...

— Ох, і всиплють же тобі, — каже Микола.

— Сам знаю, що всиплють. Та, коли сухий прийду, все ж, може, менше?..

Поки ми гомоніли, один валянець, що ближче до вогню стояв, трохи підсмажився. Ох, я й злякався! Мені ж ці красиві голубі валянці тато тиждень тому з міста привезли разом з блискучими калошами...

З горем пополам обсушився. Під вечір плетусь додому. Став на порозі. Чи далі йти, чи тікати?

Мама одразу:

— Ану, ближче підходь, чо' там став?

— А бить не будете? Я вже сухий прийшов...

Сам ноги до купи стуляю, аби смаженого валянца не було видно. Ох, і кричали ж на мене! Ох, і лаяли! А потім мама обтерли мене з ніг до голови горілкою, що я ледь не задихнувся, і поклали на піч у просо.

— Ну, коли зляжеш, — не вгамовувались мама, — я за тобою ходять не буду. І в лікарню не повезу. Вижену з хати, там і бухикай. Чорти понесли тебе на ту крижину!

Та я знаю, що їм все одно мене дуже жалко. Це вони аби полякати.

Дубця мені перепало наступного дня. От коли б я справді захворів, то воно б так зійшло... А то я встав живий-здоровий, наївся дерунів, одягнувся. Тільки став взуватися..., і тут:

— Ану, покажи, що то в тебе з валянцем? Висушив? Ох, я тебе зараз "висушу"!

В руках у мами саме віник був, то вони тим віником мене й відлупцювали. Потім одвернулись до печі й заплакали. Оце для мене найгірше. За мамою почав ревити і я. Краще би віника на мені побили, тільки щоб не плакали...

І я вже не хочу ні голубих валянців з блискучими калошами. Не хочу більше кататись на кризі, я нічого більше не хочу. Одного хочу, аби мама не плакали. Ніколи-ніколи не плакали...

Я пливу-у-у!

Був дощ. Такий великий, що наш берег геть затопило, і вода підступила під

самісінькі городи. Дощ ішов три дні безперестанку. З гучним громом і гострими блискавками. Одна така блискавка вбила на луках корову з череди.

Мама бігали по двору й бідкались. А що ж ти вдієш проти тої води, коли вона плавом пливе згори і прямісінько в двір? У курник, у хлів, у погріб — всюди вступала вода. На городі вона пробивалась в канави і тими канавами виносила картоплю, що її місяць тому як посадили. Батько не бігали й не тушувались. Тільки зрідка на маму grimнуть:

— Ну якого біса репетуєш? Все 'дно не спиниш води. Не ляжу ж я, не перегачу! Хай уже ллє, щоб йому...

І мама мокрі-мокрісінькі заходили в хату і все ще дивились у вікно на велику воду та голосно зітхали.

У сусідів лаялись, бо не встигли сіно вивезти з берега. Тітка Вірка вже вкотре приповідала:

— Казала ж іроду, — це вона на дядька Йвана, — візьми конячину, давай сіно вивезем. Так йому все ніколи. А тепер... пропав труд. А сіно ж було, сіно... як чай!

Вода прибувала. І вже попливло, бачу, сусідське сіно, а за ним іще не одна копичка.

Зате на душі в мене було весело. Я тільки цього не показував, а то враз би попав під гарячу руку. А сам собі думаю: це ж такий ставище у нас в березі буде! Ціле море! Риби напустимо. З хлопцями плота зв'яжемо. Ми давно про це думали. Але на людях я журно хитав головою, тяжко зітхав, мовляв, і хто думав-гадав, звідкіль та біда вилізе?

На третій день дощ перестав. Небо враз стало чисте й голубе, аж білясте. І засяло сонце. Гайда на море! А вода така ж тепла! Заходиш у неї, по ногах трава лоскочеться. І так ото з головою як пірнеш! Руками за траву підтягуєшся і кричиш що є духу:

— Пливу-у-у! Подивіться, я пли-и-и-и-ву-у-у!

Аж з дому десь перед обідом гукають — не догукуються.

Спочатку:

— Дмитрику! Дми-три-ку-у-у!

Не озиваюсь. Потім чую:

— Дмитро-о-о! Дмитре-е-е!

Мовчу. Бо купаться кортить, та й по голосу чую — не пора. І тільки коли перегодя:

— Дмитре, іди додому! Я тобі накупаюсь, я тобі!..

При цих словах я відчуваю, що вже пора, і кулею вискакую з води й лечу до хати.

Наступного дня я встав, вибіг до моря, а воно, бачу, поменшало. Через день — іще менше. Вода кудись сходила, спливала. Аж плакати хотілось. Ми ж тільки цурбаки на плота почали стягувать...

Через тиждень нашого моря вже не було. Лишилась маленька стара річечка. А луки всі чорніли від мулу.

Здрастуйте, метелики!

Після дощу на теплу землю, на чорний мул злетіла сила-силенна білих метеликів. Сніг! Сніг!

Я лягаю на траву і підповзаю до них близько-близько. Роздивляюсь. Я бачу їхні вуса

й очі. Бачу, де метелики добрі, а де — сердиті. А чого сердитися? Мулу всім вистачить. Але ж — ні. Крилами б'ються, вусами лякають. Я кажу їм:

— Дурні ви дурні. Чого б'єтесь? Ось як зловлю та як...

Коли вони це чують — одразу вусами смик-смик і швиденько перелітають на інший куток.

А то приходжу одного разу в берег, а там сидять Микола Дубинківський та Володька Гляньків, мої однолітки. Володька ловить метеликів, а Микола їм крильця відриває. Спочатку одне, — чи полетить? Потім — друге. Одне тільки черв'ячком в'ється по землі.

Я кажу хлопцям:

— Не треба! Нащо ви їх мучите?

А вони мені на те:

— Нам сказав один дядько, що з метеликів гусениця робиться і що всіх метеликів треба вбивати.

— Не займайте їх, не займайте! Вони такі гарні!

Тоді Микола з усього розгону штурнув мене. Я впав у грязюку. А потім швидко так скочив на ноги і почав бігати по мультяшних кляптах, почав зганяти метеликів.

Хлопці тоді добряче мене побили. Та я не плакав. Метелики кружляли над нашими головами і сміялись.

Татова пароконка

Тато у мене на колгоспній фермі корми розвозять. У них — паро— конка. Коня зовуть Байкал, кобилу — Майка. Я знаю, що коней тато дуже люблять. Навіть коли на обід додому їдуть, ніколи їх бігом не женуть. А так повагом, повагом, лиш гарба поскрипує...

Мама, буває, лаються:

— Он люди якось швидко вправляються. І коні в них як огонь. А в тебе вони мов сонні.

На що тато, щоб не продовжувать сварку, одказують завжди однаково:

— Коні не винні.

Я також хочу, щоб тато швидше додому приїздили, проте і коней жалко, вони ж так натрудяться на фермі, куди ж іще бігти? Тому я терпляче чекаю і прислухаюсь до того, як гарба поскрипує і дедалі гучніше, гучніше... Тато їдуть обідати.

Я знаю, що в гарбу тато вкидають навильник тої трави, яку сьогодні роздавали коровам. Воно ж сидить м'якше на траві, коли їдеш. А дома той навильник завжди перепадає нашій корові Квітці.

Серед літа і я все частіше заглядаю в гарбу — знаю, що скоро повинні косить зелений горох. Коли тато приїздить з навильником гороху, то перед тим, як його Квітці віддавати, я весь той навильник переберу, пообриваю стручки. Вони ще й зелені, майже одні лопатки, але все одно так смачно!

Доки тато обідають, я Байкалу й Майці гриви заплітаю в коси. Вони слухняно нахиляють голови. І кожен хоче, аби йому першому... Дуже їм подобається красивими

ходити, в косах.

Тато спочатку говорили:

— Дмитре, з мене мужики на фермі сміються, кажуть: "Що то в тебе дома за дівка сидить, що так уміє коси заплітати?"

— І що ви їм одказали?

— Та, — кажу, — то така дівка, що вже й дровця потроху рубає й косить сіно вчиться...

Як мені гарно стало, що тато не острамили мене перед дядьками, захистили. Бач які, дівкою хочуть придражнити. Ну й нехай, а я все одно татових коней заплітати буду!

Квітка і Чайка

Що не кажіть, а корова наша, Квітка, найкраща в череді. І сумирна, і ловиться легко, і молочниця гарна. Мама, коли її видоять, то пеленою дійницю завжди прикривають від лихого ока. Якось вони цідили молоко в глечики, я глянув і сказав: "Ого!" То одразу по губах і одержав. Бо не можна говорить так, бо кажуть мама, хто від великого молока здивується отак, то воно в корови взагалі може щезнути. Після мого "ого!" молока у Квітки не поменшало, а значить, що очі в мене не лихі.

Пізньої осені корови пасуться не в череді, — кожен пасе свою, бо паші на луках стає дуже мало.

До осені з нашого маленького телятка виросла вже гарна теличка. Пас я їх обох, стару Квітку й доньку її Чайку. І все було добре. Тільки одного дня мов сказала моя Квітка — бігає полем, за нею й Чайка вибрикує. Вже я з ніг збився. А вони і в людські городи забігають, і в колгоспну пашню. Не ловляться і все!

Уже вдвох з мамою насилу під вечір загнали їх додому в хлів. Квітка рогами комизиться, ратицями стука.

Мама й кажуть сумно так, самі до себе:

— От, диви, худоба, а серце має таке чутливе, болюче...

Тільки за вечерею я взяв, що ті мамині слова значили. Батьки стали балакати, кого ж завтра на ярмарок вести продавати: Квітку чи Чайку?

— Залиште обох, — тихо заскиглив я.

— Не можна, — кажуть тато, — вони нам зимою й вуха пооб'їдають. Та й нащо нам дві корови в дворі? Ось тільки яку продати?

— Гадай— не вгадаєш, — сказали мама.— Квітка на молоко багата, тільки старувата вже... А з Чайки чи вийде така молочниця, хтозна...

Отак сумно сиділи ми допізна, та так нічого й не порішили. Полягали спати.

А вранці-рано, ще й півні не співали, чую, тато з мамою гомонять. Тато кажуть:

— Давай так: зайду в хлів, котра першою голос подасть, ту й поведу на ярмарок...

Пішли вони в хлів, і я тихенько в двір вийшов, жду.

— Ну, хто перший забалакав? Хто?— спитав я, коли тато й мама вже переступили через поріг хліва.

— Квітка обізвалась, — мовили тато, — сама випросилась на продаж.

Я заплакав. Заплакали й мама. Тато повагом пішли в повітку, мов щось там

шукають...

Коли сонечко проснулось, вивели стару Квітку з двору. Я побачив, як з її великих очей котились дві сльозини. Прив'язали Квітку до воза та й повели. Вона кілька разів зупинялась, оглядалась. Та тато сильно їй не підганяли...

Довго-довго ще ревла в хліві Чайка. Я побіг у хату, заліз з головою під ковдру, закрив долонями вуха. А все одно здалеку, мов з погребя, було чути Чайку:

— Ма-му-у-у-у! Ма-му-у-у-у!

В обід тато приїхали з ярмарку і розказали, що корову продали якомусь гарному дядькові, одразу видно, що хазяїн. А значить, і нагодована Квітка в нього буде, їй напоєна...

На вторговані гроші тато накупили всього багацько, а мені — два великі медяники. Я сховав їх за пазуху і, щоб ніхто не бачив, прошмигнув у хлів. Витяг ті пряники й простягнув Чайці:

— На, їж. Це тобі мама Квітка передала...

Чи прилетять качки?

За нашою хатою, на луках, є озеро. Воно хоч і невеличке, проте місця на ньому вистачає всім: і гусям, і диким качкам, і рибі, і нам...

Зимою на озері в хокея граємо. А коли лід сильно замете снігом, то ми прогортаємо "дороги" і граємось в різні міста. Ходимо по тих дорогах один до одного в гості.

От я прогорнув дорогу, обставив її паличками — електричними стовпами... Дорога у мене з поворотами, через все озеро, аж до джерельця, де вода не замерзає. Там — "місто". У мене — Київ. У когось — Москва. В Ліди Яківцівської завжди чомусь — Токіо. Так цікаво! Жаль, коли хлопці старші озеро чистити починають, тоді воно вже їхнє. В хокея до ночі ганяють.

Зате влітку озеро наше. Із старших в ньому ніхто не купається, воно їм по коліна. Нам же — по коліна мулу, зате води аж по самісіньку шию! Купаємось! Треба тільки не дуже бовтати воду, бо як розгуляємось, буває, то потім йдемо додому в бочку митися.

На озері аж до самої осені живуть дикі качки. Осока там висока, сховатись є де. Ото вранці, як жену корову на пастівних, дивлюсь, а на озері — хмари. І великі, й малі. І видно через отой туман, як дикі качки по воді плавають...

Восени, коли картоплі копали, бачу, до озера мотоциклів наїхало багацько. Повиходили якісь дядьки, повдягали високі чоботи аж до грудей і давай озеро з різних боків обходить. Усі качки в небо злетіли. Тут одразу: бах! бах! ба-бах! Одна качка впала, і я бачив, як ще довго вона билась крильми в колючій осоці.

Я до мами:

— Проженіть їх, — кажу.

А мама мені:

— То ж, — кажуть, — не наші качки, та й озеро не наше. Як я їх прожену? Та й стрілять їм, мабуть, можна. Он вчора по районному радіо казали, що відкрилось те кляте полювання.

Мисливці полізли далі, за озеро, в очерет. Сам не знаю, як швидко збігав я до хати,

прихопив великих гвіздків і молоток. Підповз до мотоциклів і давай гвіздки в колеса забивать. Я бачив колись у кіно, як наші партизани так німцям робили.

Від мотоциклів мене відтягнули мама. Вони бідкались:

— Ой, що ж це буде? Що ж ти, дурненький, наробив?

Мама мене не лаяли, тільки журно гладили по голові.

На ранок батька викликали в сільраду. Видно, запримітили дядьки, як я біля мотоциклів крутився.

— Оце ти услужив, сину, — тільки-но зайшли в хату, сказали тато. А потім вже до матері:

— На ось, Маріє, син премію виписав, — і подав мамі якийсь папірець. Пізніше мені розказали, що тата оштрафували на багато карбованців за оті мої колеса.

— Воно, може б, нічого й не було, а то ж вчора у тій кумпанії і голова сільради був, і бригадир наш, і з району якесь начальство. От і підняли шум, що, мовляв, сам такого хлопця випанькав, тепер і розхльобуйся, — говорили тато.

Тепер я сам собі й думаю: чи прилетять наступної весни качки на наше озеро? Хотілося б... Та краще хай не прилітають.

Березова мітла

Одного дня тато мені кажуть:

— Ти бачив, Дмитре, яка в нас мітла задрипана під хлівом стоїть? Треба би нової нарізати.

Накачав я велика, пилку до рами прив'язав. Поїхав у лісосмугу. Хотів пиляти, та так і став. Чи з одної берези зразу нарізати, чи з кожної потроху? Таке діло, що й без мітли вертатись не можна, знову скажуть: "Он людські діти!.. А ти й на дерево здертися не можеш..."

Берези високі, гілля од землі далеко. Підходжу до одної. Як же в неї ще гілочки забирають, коли он рубці кругом од свердликів — сік весною хтось точив.... Друга така красива, та зелена, та гладенька така. Молода душа... Не буду й цієї займати. Третя, навпаки, — нещасна. Уже хтось обчухрав її майже до самого вершечка...

Отак походив я, походив... А потім почав назбирувати по одній малесенькій гілочці з кожної берези. Воно ж не так болить, коли — по одній...

До вечора обійшов усю лісополосу.

Тато в дворі зустріли:

— Щось ти, Дмитре, малувато нарізав.

— Та, — кажу, — вистачить. Воно ж мітла легкою повинна бути, замашною. А то ви робите завжди таку, що тільки ворота нею підпирати, — не піднімеш. Хіба ж то діло?..

Залізайте в курінь!

Літо я найбільше люблю за те, що воно тепле, що в ньому багато квіток, метеликів, пташок... За те, що літом є горох і мед на пасіці. А ще — за те, що влітку ми починаємо лаштувати курені. Повигонимо корів на пастівник, попутаємо і... гайда в шелюг!

Кожен вже зна свою роботу, хто що вміє. Старші гілля не носять і не ламають. Вони тільки командують та роблять із дрючків основу. Так ловко в них це виходить! Хрест-

навхрест корою сирою позв'язують — і ... курінь вже стоїть. Тоді тим гіллям, що ми з болота наносили, вкривають зверху. Та не абияк, а щоб коли дощ, то не протікало. Як гарно вкриють, всередині трави настелять, щоб м'якше й сухіше було, і... гукають до нас, найменших:

— Ну давайте, лізьте вже.

Ох, як у курені темно і м'яко! А пахне як! Аж спать одразу хочеться — так пахне...

Тоді Микола Макарців каже:

— Давай в складчину!

Це значить, що кожен біжить додому і несе звідти, що є: яйця, солоні огірки, яблука квашені, картоплю з печі, — все найсмачніше. Коли все це знесено, розстилаємо коло куреня ряднину, розкладаємось і обідаєм. Смакота така, що мов ото тиждень нічого не їв! Сало мелькає на губах, цибуля хресь та хресь. Отак набехкаємось, тоді водички з джерельця нап'ємося, і до завтрашнього дня їсти не хочеться.

1 Шелюг — вербові зарості.

Надвечір за коровами починають виходити баби. У курені вже комарі кусаються. В ноги холодніє. Роса ж як випаде, так мов ото кропивою обжалює: холодна — страх!

Я шукаю, куди мій табун гусей заплив, бо за куренем забув, що я сьогодні ще й пастух.

Виганяю їх з каланчака, а вони, як ото стемніє, не хочуть з води вилазити. Тільки я правий бік піджену, а зліва гуска шусь... і між осоку. А за нею половина гусенят. Так я ото виганяю, виганяю. І поплачу біля них, і по-їхньому загелгочу — не виходять. Тоді я в сльозах — додому:

— Ма-а-а-мо, гуси не хочуть випливати!

Мама, коли саме біля роботи, насваряться, а то ще й скажуть:

— О, парубило, а гусей не вижене. Пішли.

Тоді мама зліва, я справа заходимо. А вода тепла-тепла в каланчаку. І ми тихенько так:

— Гусі-гусі-гусі, — щоб вони не боялись, щоб узнали, що свої ж їх виганяють до свого ж дому. Тоді найстарша гуска виходить на берег, а за нею і всі інші, і гусак ззаду шкандибає.

Мама одразу біжать корову доїти, а я вже сам потихеньку жену гусей дорогою. Тільки лапки по пилюзі: хляп-хляп-хляп...

От дурень — вовка злякався!

Гуси пасуться на стерні. А я лежу на копиці соломи і дивлюся на небо. Отак заплющу очі... і я вже там! Сідаю на хмару. Куди тобі тій перині! Потім розплющую очі, а підо мною — тільки солома. Тоді я ще раз уважно роздивляюся небо і знаходжу щось таке чудне. То — якась фортеця. Аж ось фортеця розповзається, і на її місці з'являється великий ведмідь. Тільки одна лапа в нього трохи коротша за іншу...

Увечері я пригнав гусей додому. Мама перерахували їх перед тим, як в повітку загонить, і недорахувались одного гусеняти. Де воно могло подітись? Мама спересердя сказали:

— Іди, щоб і очі мої тебе не бачили!

— І піду, — сказав я. Так боляче, образливо мені зробилось.

Вийшов за хату, вже сутеніло. Куди йти? Дома ночувати все одно не буду. І пішов я прямо через дорогу в поле, в овес. А він саме дзеленчав. Уже достиг, і насіння лускалось. І чуть, як ото: дзінь-дзінь-дзінь!..

Зайшов я далеко на гору. Став. До лісосмути підходити боюсь. А став так, щоб з усіх боків далеко було видно. Як хто бігтиме на мене, щоб встигнуть утекти...

Кому я потрібен? А все одно серце стукає, аж у вухах чути. Тоді я присів у овес. Отут, думаю, і заночую. Ліг. Кулачок під голову. Уже й очі заплющив, коли щось таке мов поблизу зашелестіло. А що, коли вовк?! Як я раніше не подумав, що тут же вовки можуть бути?!

При цій здогадці я вже й не пам'ятаю, як вискочив з вівса, прибіг до хати. А там у вікні, що од берега, світло горить. Заглянув, нікого нема. Я тихенько заходжу. Батьки сплять. Глядь — на столі стоїть кухоль молока і скибка лежить, медом намазана. Зразу видно — для мене приготовлено... І звідки мама взнала, що я все-таки прийду, що я вернусь додому? От дурень, вовка злякався! І які тут вовки? Було б не вертатись, хай би поплакали за мною! Тепер вранці ще й сміятись з мене будуть. Ну та хай уже: прибіг — то й прибіг, не вертатися ж тепер назад у овес.

Тихенько сьак-так помив ноги, бо все одно ніхто не бачить, і — спати.

Спав я довго. І ніхто мене вранці не будив, доки сам не встав. Мама самі, видно, погнали корову на пастівник, а заодно і гусей захвати— ли на луки. На столі лежав клаптик паперу, на якому було написано: "Дмитрику! Гусеня знайшлося, пристало було до сусідського табуна. Витягни з печі суп в маленькому чавунці, поїж. Зоставайся вдома. Покатаєшся з дядьками на комбайні — сьогодні біля нас овес коситимуть. Мама".

Довго кувати зозулі

Я дуже люблю спати біля мами. Коли залізаю під ковдру, там так тепло-тепло... А ноги в мене холодні. Мама кажуть: "Як у жаби". А чому в жаби ноги холодні?

Іноді я довго не можу заснути. І такі страшні думки в голову лізуть!.. Яюсь питаюсь у мами:

— Мамо, а ви колись помрете?

— Спи, Дмитрику, що тобі таке в голову приверзлось? Рано ще мені.

— Ну, колись-колись? Через сто років помрете?

— Помру, — відповіли мама.

— А я?

— Дмитрику, що з тобою? Спи.

— Мамо, я помру чи ні?

— Та ти ж іще тільки жить починаєш...

— Ну, колись-колись помру?

Мама подумали, зітхнули і сказали:

— Ні, не помреш.

— Ніколи-ніколи?

— Ніколи.

— Мамо, а чому ж ви помрете?

Мама мовчали. Довго так мовчали. Тоді я тихенько, так, щоб вони не чули, торкнувся пальчиками їхніх очей. Мама плакали.

У ту ніч мені снилось, наче ми з мамою рвемо траву, щоб долівку в хаті потрусить. Аж тут зозуля почала кувати. Мама рвуть і лічать, скільки років зозуля накує? А вона кує так довго. Вже мама із ліку збилися. Тільки зозуля все кує, кує, кує...